

Eisenbundel

Brusselse universiteiten

Nota ten behoeve van de VLIR

December 2009

Ter inleiding

Op 9 november ll. vond een VLIR-overleg plaats in Gent tussen de financiële experts, waarbij werd nagegaan wat het verschil is tussen het initieel besparingsvoorstel, beschreven in het eerste ontwerp van programmadecreet (ingrijpen op het klikritme en- volume), en het uiteindelijke voorstel waarbij 1,27% wordt bespaard op het basisbedrag. Hieruit bleek dat, ondanks de globaal betere situatie, er 2 negatieve gevolgen zijn:

- 1) De UA zal gedurende 1 jaar ca. 600.000 euro in het negatief gaan in 2011 (maar positief vanaf 2012).
- 2) De VUB zal 3 jaar (2011, 2012 en 2013) in het negatief gaan voor een totaal van 2,6 miljoen euro.

Deze situatie ontstaat doordat in het initiële voorstel de verevenden geen impact ondervonden van de besparing, terwijl in het weerhouden voorstel ook de verevenden moeten inleveren. Daarom werd afgesproken om het negatieve proportioneel over de stijgers te verdelen (via een memorandum of understanding) zodat de gegarandeerde minima (de verevening) zouden worden gevrijwaard. De rectoren bevestigden dit voornemen.

In het VOC-overleg en aansluitend in de brief aan de minister (dd 13/11/2009) wijst de VLIR op de bijzondere kritische situatie die zal ontstaan voor de instellingen die gevat zijn door de combinatie van de afbouw van het rationalisatiefonds en het niet behouden van de ondergrens van de verevening. Dit wordt nog moeilijker doordat in de Brusselse context wordt bespaard op de voorziene middelen voor het Vlaams overlegplatform hoger onderwijs in Brussel (VLOPHOB).

Na overleg met de minister besluiten de rectoren, alvorens een memorandum of understanding uit te werken, om vooreerst solidair een aanvraag te ondertekenen voor bijkomende ondersteuning buiten de enveloppe van de werkingstoelage. Daartoe werd gevraagd aan rector De Knop om een document voor te bereiden, dat hier volgt.

1. CONTEXT VOOR HOGER ONDERWIJS EN STUDEREN IN BRUSSEL: HANDICAPS...

Met 74.000 studenten is de hoofdstad Brussel veruit de grootste studentenstad van het land. Proportioneel een hoog aandeel, nl. meer dan één derde, volgt hoger onderwijs aan een Nederlandstalige instelling. In Brussel kan je hiervoor terecht in drie hogescholen, één universiteit en één gemengde instelling, die tegelijk universiteit en hogeschool is. Jaarlijks maken om en bij de 25.000 jongeren de keuze om zich in te schrijven aan de Vrije Universiteit Brussel, de Hogeschool-Universiteit Brussel, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool Sint-Lukas Brussel of de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst.

Door zijn meervoudige rol als hoofdstad, zijn internationale functie, zijn meertalige omgeving en sociale, culturele en economische dynamiek heeft Brussel alle troeven in handen om een toonaangevend nationaal en internationaal centrum voor hoger onderwijs en onderzoek te zijn, met grote uitstraling.

De Vlaams-Brusselse onderwijsinstellingen worden echter door hun ligging in Brussel met een aantal structurele en regiogebonden handicaps geconfronteerd. Ook neemt binnen het Vlaams hogeronderwijslandschap – en bij de hertekening ervan – het Brusselse hoger onderwijs een bijzondere plaats in.

1.1 Evoluerend hoger onderwijslandschap

1.1.1 Twee associaties en vijf instellingen

Het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap (het Hogescholendecreet) trok een proces van fusies op gang.

In 1995 smolten dertien Brusselse hogescholen (met o.a. HPIB, HIPRO, IVIT, HIW, PHITS, HIVB, KMC en HISKWA) samen tot de Erasmushogeschool Brussel (EhB).

Het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs (het Structuurdecreet) bracht vervolgens een hergroepering tot stand rond het begrip associatie.

De katholieke hogescholen in Brussel kozen voor een associatie met de Leuvense universiteit: de toenmalige EHSAL, de IRIS-hogeschool, de Katholieke Hogeschool Brussel, de Hogeschool Sint-Lukas en de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst. Ook de kleinere universiteit K.U. Brussel koos voor een partnership met de associatie Leuven. Tegelijk ging het proces van fusies gestaag verder. Binnen de samenwerkingsconstructie Associatie K.U. Leuven en haar partner K.U. Brussel ontstond tegelijkertijd een evolutie tot verstrengeling van een aantal Brusselse hogescholen met de K.U.Brussel, onder de roepnaam Hogeschool Universiteit Brussel (HUB). Vanaf het academiejaar 2008-2009 verenigt de HUB de opleidingen van de vroegere hogescholen EHSAL, HONIM en VLEKHO, van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (HIG) en van de KUB.

De Hogeschool voor Wetenschap en Kunst bracht ook een aantal instellingen samen, zij het in een lossere verband. Na het vertrek van HONIM en VLEKHO naar de HUB maken van

deze hogeschool, die ook het Lemmens-instituut in Leuven en Sint-Lucas in Gent omvat, nog twee Brusselse partners deel uit: Sint-Lucas Brussel (Architectuur) en NARAFI.

In juli 2003 vormde de enige Brusselse lokale universiteit, de Vrije Universiteit Brussel, samen met de EhB de Universitaire Associatie Brussel.

Dat betekent dat er in de Brusselse hoger onderwijsruimte twee associaties opereren en vijf instellingen. Van deze vijf instellingen biedt er één, nl. WenK, ook hoger onderwijs aan in Gent en in Leuven.

1.1.2 Brussel heeft kansen maar ook handicaps

De minister van Onderwijs nam via een zogenaamde rationalisatiecommissie het initiatief om na te gaan hoe het hoger onderwijs over het gehele Vlaamse landschap beter zou kunnen georganiseerd worden. De commissie publiceerde haar (deel)rapporten in het najaar van 2008 en begin 2009. Uit deze rapporten blijken **voor het Brussels hoger onderwijs een aantal uitdagingen** naar voor te komen. In vergelijking met het hoger onderwijs in de rest van Vlaanderen blijft een voldoende aantrekkingskracht van het hoger onderwijs in Brussel nog meer een aandachtspunt. Dunbevolkte opleidingen komen er meer voor dan elders in Vlaanderen.

De "Commissie Soete" beklemtoonde de opportuniteiten van Brussel, maar erkende tegelijk het bestaan van Brusselse handicaps. Zij beval aan deze handicaps duidelijk te benoemen en te evalueren en dat de Vlaamse Gemeenschap inspanningen zou leveren om de opportuniteiten beter te kunnen benutten en de handicaps te kunnen compenseren.

1.2 Studenten

1.2.1 Regionalisering van de rekrutering

In het gehele Vlaamse onderwijslandschap is er al enkele jaren een tendens merkbaar waarbij instellingen meer en meer een sterke regionale rekruteringsbasis verwerven. Dit was al zo voor hogescholen, die daarom altijd het belang van een ruim opleidingsaanbod per vestigingsplaats hebben ingezien. Maar ook bij universiteiten merkt men een tendens tot sterke regionale rekrutering. Voor de K.U. Leuven bijvoorbeeld loopt de rekrutering in de regio's West- en Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg in recente jaren stelselmatig terug. Dat hangt uiteraard ook voor een deel ook samen met het afnemende belang in de maatschappij van ideologische profilering.

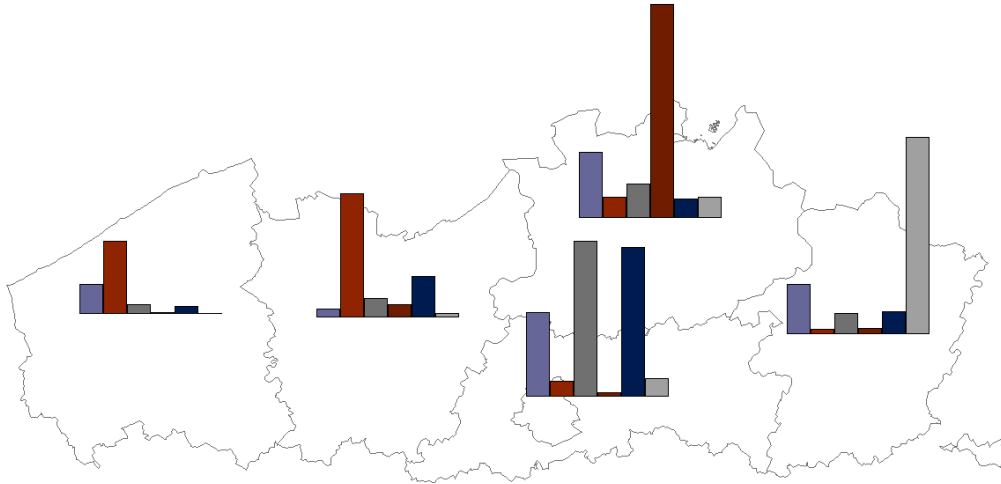
De VUB rekruteert generatiestudenten hoofdzakelijk uit Vlaams-Brabant (65,2%). Hetzelfde geldt voor de KUBrussel die 62,5% van haar generatiestudenten uit de provincie Vlaams-Brabant (incl. tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad) rekruteert.¹

---

¹ De KUBrussel wordt enkel opgenomen in de presentatie van de globale verdelingen van of over de universiteiten.

Kaart: Procentuele verdeling van generatiestudenten per universiteit over de provincies – 2007

■ K.U.Leuven ■ UGent ■ VUB ■ UAntwerpen ■ KUBrussel ■ UHasselt en tUL

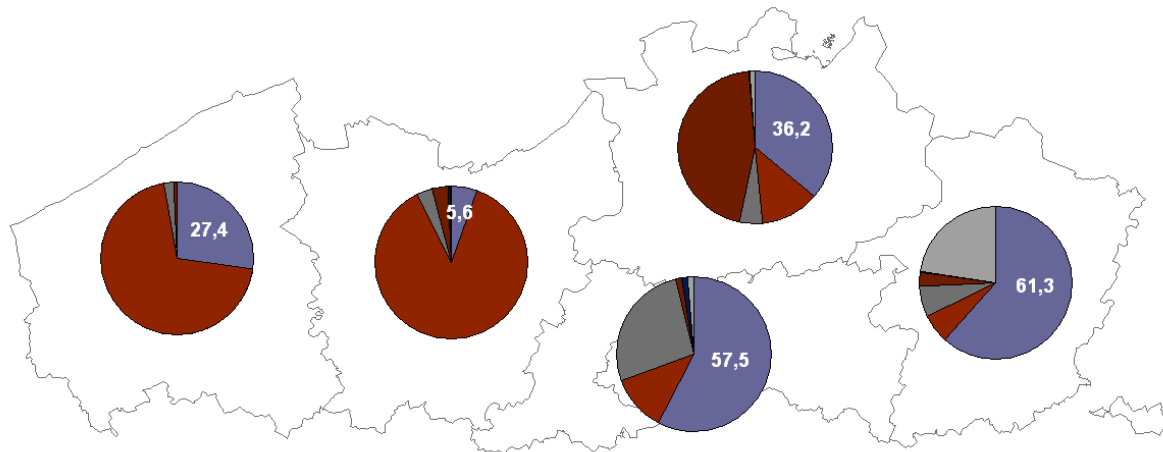

Als de evolutie van deze instroom wordt bekeken, kunnen we vaststellen dat het aandeel van Vlaams-Brabant in de populatie generatiestudenten de laatste jaren bij iedere universiteit eerder in stijgende lijn gaat. De VUB rekruteert steeds meer regionaal, enkel het aandeel van Vlaams-Brabant gaat er op vooruit. Het steeg in de laatste 6 jaar van 56,2% tot 65,2%.

We kunnen de berekening ook doen vanuit het perspectief marktaandeel per provincie. Als ankerpunt wordt eerst het marktaandeel van de universiteiten in het Vlaamse Gewest gegeven. Aan de K.U.Leuven studeert 35,6% van de generatiestudenten. De Universiteit Gent schrijft 2,1% meer generatiestudenten in. De VUB groepeerde 9,1% van de generatiestudenten en de Universiteit Antwerpen 13,8%. De KUBrussel heeft een marktaandeel van 0,4% en de Universiteit Hasselt en de transnationale Universiteit Limburg samen hebben een marktaandeel van 3,4%. In Vlaams-Brabant heeft de K.U.Leuven een marktaandeel van 57,5%. De VUB heeft een marktaandeel van 27,0% en de Universiteit Gent van 11,8%. Het marktaandeel van de overige universiteiten bedraagt maximaal 1,3% (KUBrussel).

Kaart : Marktaandeel van de universiteiten per provincie – 2007

■ K.U.Leuven ■ UGent ■ VUB ■ UAntwerpen ■ KUBrussel ■ UHasselt en tUL

Inzake evoluties over de laatste jaren, kan het volgende gezegd worden : bij de K.U.Leuven is het marktaandeel in de provincie Limburg gestegen van 56,4% in 2002-2003 tot 61,3% in 2007-2008. Het marktaandeel in Vlaams-Brabant blijft schommelen tussen 57 en 58%. Het marktaandeel in de overige provincies daalde. De Universiteit Gent ziet zijn marktaandeel in alle provincies stijgen. De stijging is het grootst in de provincies West- en Oost-Vlaanderen. De VUB verliest terrein in alle provincies.

In een globaliserende wereld blijkt de Vlaamse student weinig avontuurlijk en kiest hij voor studeren in de achtertuin. Steeds meer jongeren blijven ook langer thuis wonen. Het aantal generatiestudenten dat op kot gaat, daalt, wat in Brussel dubbel negatief is. Met verspreide campussen en een relatief klein aantal kotstudenten heeft Brussel geen echte studentenwijken.

De tendens naar regionalisering van de rekrutering heeft een negatieve invloed op de Brusselse onderwijsinstellingen. Nochtans is de Vlaamse instroom van steeds groter structureel belang. Het lokale rekruteringspotentieel voor de Vlaamse instellingen in de hoofdstad is erg beperkt.

1.2.2 Diversiteit: anderstaligen en allochtonen in het hoger onderwijs

Een diverse samenleving als het kosmopolitische Brussel biedt meerwaarde. Maar het verhoudingsgewijs grotere aandeel anderstaligen en allochtone studenten² plaatst het hoger onderwijs, net zoals het leerplichtonderwijs in Brussel, voor een bijzondere problematiek.

Onderzoek van prof. dr. Mark Elchardus toont aan dat de slaagresultaten van “Brusselaars” in het hoger onderwijs gemiddeld genomen lager liggen dan studenten van een andere

² Het begrip ‘allochtoon’ moet ruimer gezien worden dan alleen de ‘klassieke’ groep van Turken of Marokkanen. Onder allochtoon moeten we ook de groep van zogenaamde nieuwe EU-burgers (uit Oost-Europa) rekenen waarbij eveneens een taalachterstand wordt vastgesteld.

herkomst. De samenstelling van de populatie speelt hierbij ongetwijfeld een rol: meer allochtone jongeren en/of meer studenten die van thuis uit niet Nederlandstalig zijn.

Tabel: Percentage anderstaligen in een aantal Vlaams-Brabantse en Brusselse instellingen hoger onderwijs (Drop-out onderzoek)

Woonplaats	Aantal studenten	Percentage anderstaligen
Limburg	439	5,2%
Antwerpen	641	3,9%
West-Vlaanderen	235	1,3%
Oost-Vlaanderen	282	2,8%
Vlaams-Brabant	1716	4,6%
Tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad	206	31,1%
Totaal	3519	5,7%

Uit dit onderzoek van prof. dr. Mark Elchardus mag duidelijk blijken dat de instellingen van hoger onderwijs in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad dus verhoudingsgewijs meer anderstaligen rekruteren, wat in hetzelfde onderzoek ook als een verklaringsgrond wordt gegeven voor lagere slaagcijfers van scholieren met Brusselse afkomst in het hoger onderwijs in het algemeen.

In de reeks *Onderwijskundig en beleidsgericht onderzoek* van de Vlaamse Gemeenschap onderzocht een interuniversitaire onderzoeksgroep onder leiding van o.a. Prof. Dr. Machteld De Metsenaere het thema “*Allochtonen in het hoger onderwijs – factoren van studiekeuze en studiesucces bij allochtone eerstejaarsstudenten*”. De studie bevat geen indicatoren ten aanzien van individuele instellingen van hoger onderwijs. Zij beschrijft vooral de redenen waarom allochtonen verhoudingsgewijs minder aan het hoger onderwijs participeren en welke achtergronden algemene studiekeuzes en –resultaten bepalen. Opvallend is dat de weinige allochtonen die doorstromen naar het hoger onderwijs verhoudingsgewijs – en dat wijkt af van andere sociaaldemografisch zwakkere groepen – meer voor universitair onderwijs dan voor hogeschoolonderwijs kiezen. Dit hoewel zij vaak met een functionele handicap starten (gemiddeld minder goed voorbereid inzake gevolgde opleiding in het basis- en secundair onderwijs; minder goede sociale ondersteuning tijdens de studies zelf).

Gezien de samenstelling van de populatie in Brussel en de Rand, evenals de geografische rekruteringsbasis van de instellingen van hoger onderwijs in Brussel, mogen deze elementen als bijkomende uitdagingen voor het hoger onderwijs in Brussel worden beschouwd.

1.3 Brussel als dure, onveilige, vreemde en onbereikbare stad weegt op haar aantrekkelijkheid als studentstad

De tendens van regionalisering van de rekrutering – waarbij studenten gaan studeren onder de kerktoeren als het ware – of een terughoudendheid om op kot te gaan in Brussel wordt versterkt door de negatieve evolutie in de perceptie van Vlaamse jongeren over Brussel als stad. Brussel komt eenzijdig in het nieuws als koud en kil politiek beslissingscentrum. Of er wordt vaak louter negatief bericht over zijn kenmerken van grootstad: onveiligheid, de diversiteitproblematiek, het verkeersinfarct. De schaal van Brussel, het (vermeende) dure karakter of het onbekende van de grootstad schrikt velen af. Voor Vlaanderen komt daarbovenop het imago van Nederlandsonvriendelijke stad.

Kortom, het algemene imago van Brussel in Vlaanderen speelt de aantrekkelijkheid van de onderwijsinstellingen parten.

Bij de “angst voor de stad” voegt zich een weinig zichtbaar studentenleven of herkenbare studentenwijken. Dan zijn er al gauw meer “geruststellende” alternatieven gevonden in de andere studentensteden.

1.4 Financiële situatie

1.4.1 Ongelijke financiële situatie tegenover collega-instellingen

Ook op het vlak van financiële ondersteuning bevinden de instellingen van het hoger onderwijs in Brussel zich in een verregaande situatie van ongelijkheid ten aanzien van de andere instellingen van hoger onderwijs in Vlaanderen.

Het is onmiskenbaar dat het hoger onderwijs in Brussel niet kan rekenen op rechtstreekse of onrechtstreekse aanvullende middelen van een stad of gemeente, de provincie of het gewest, zoals dat in de rest van Vlaanderen het geval is. Laat staan dat er al aandacht is voor de instelling vanuit de Brusselse lokale of gewestelijke overheid. Ook was er tot op heden geen compensatie voor de provinciale tegemoetkoming die andere instellingen in Vlaanderen wel kunnen genieten.

De instellingen lopen meer rechtstreekse financiering in onderzoeksprojecten en investeringen in wetenschapsparken en sociale huisvesting mis. Er is ook geen goedkope terbeschikkingstelling via bijvoorbeeld erfpachtovereenkomsten van gronden of bestaande gebouwen voor academische doeleinden, voor studentenhuisvesting, of voor ondersteunende initiatieven zoals kinderopvangfaciliteiten. Er is ook geen terbeschikkingstelling van middelen voor bijvoorbeeld de aanwerving van een regiomanager, die bedrijven moet aantrekken, of aanbesteding van middelen, die mee de mobiliteitsontsluiting van bepaalde faciliteiten moet waarborgen. De UA kon genieten van het Vlaamse Pendelfonds voor een belangrijk mobiliteitsproject, de stad Antwerpen richtte de vzw Studeren in Antwerpen op om het studeren in de metropool te promoten, de Universiteit Gent kan in gebouwen van de stad terecht, in Limburg ondersteunt de provincie actief de Universiteit Hasselt zowel met flankerende als onderwijsprojecten. Een grondige studie zou nog andere voorbeelden van samenwerking tussen overheidsinstellingen en andere instellingen van hoger onderwijs aan het licht brengen; voorbeelden van extra input van overheidsmiddelen in de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de hoger onderwijsinstellingen die de Brusselse voorzieningen mislopen.

1.4.2 Financieringsdecreet

De invoering van het nieuwe financieringsdecreet verhielp niet aan de ongelijke financiële situatie. Regiogebonden of andere structurele aspecten werden niet als Brussel-specifieke parameters opgenomen in het decreet, waar dat in andere Vlaamse decreten, met Brusselspecifieke paragrafen en normen, vaak wel het geval is. Ook de hoofdstedelijke dimensie werd geen parameter, waar in het buitenland universiteiten in een hoofdstad vaak wel een extra financiering krijgen, zoals bijvoorbeeld in Engeland met de Londen-norm.

Tot 2013 konden de Brusselse instellingen van een verevening genieten, die hun financiering op een bepaald peil houdt. Daarna zou deze maatregel vervallen en kijken de instellingen

tegen een middelentekort aan. Tengevolge van de beperking echter tot 98,73% van de uitvoering van de begroting gaat de VUB er met ca. 1 miljoen euro per jaar op achteruit in de jaren 2011 en 2010 (cfr. bijlage).

1.5 Bestuurlijke complexiteit van Brussel

De bestuurlijke complexiteit van Brussel, met tal van besluitvormende instanties, maakt het de onderwijsinstellingen niet gemakkelijker op. We dienen overeen te komen met meer dan één gemeente³, de gemeenschappen en de gemeenschapscommissies. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest speelt een cruciale rol op vlak van mobiliteit en stedelijke ontwikkeling, maar is momenteel ook slechts een occasionele partner.

Waar nu het Overlegplatform VLOPHOB een structureel overleg aangaat met het Brusselbeleid van de Vlaamse Gemeenschap, is er op de andere niveaus tot vandaag geen enkele overleg- of samenwerkingsstructuur tussen enerzijds de instellingen en anderzijds het gewest, de lokale besturen of andere overheden. Meer zelfs, dagelijks ondervinden de instellingen dat de Brusselse gemeenten zo goed als geen interesse voor het Vlaams hoger onderwijs in de Brusselse regio tonen. Hoewel het hoger onderwijs een belangrijke factor is voor de economische, sociale en culturele welvaart van de stad, die ook hoofdstad is van Vlaanderen en voor Vlaanderen poort op de wereld, ontbreekt elke vorm van globale strategie. Dit staat in schril contrast tot de sterke en spontane samenwerkingsverbanden die er bestaan in Vlaanderen of de rest van de wereld tussen (bestuurlijke eenvoudige) stad of regio en haar onderwijsinstellingen.

Ook op dit vlak ondervinden de onderwijsinstellingen in Brussel onmiskenbaar een concurrentieel nadeel met de instellingen in Vlaanderen of elders in de wereld.

Een bijkomende handicap voor de Brusselse Onderwijsinstellingen is het feit dat zij binnen de asymmetrische structuur van België deel uitmaken van de Vlaamse Gemeenschap maar niet gelegen zijn in het Vlaamse Gewest. Dit leidt tot situaties waarbij de Brusselse Onderwijsinstellingen door Vlaamse partners niet altijd erkend worden als legitieme en potentiële partners voor samenwerking op onderwijs- en onderzoeksvlak.

De Vrije Universiteit Brussel moet als Vlaamse universiteit deelnemen in strategische onderzoekscentra (SOC) maar bij de creatie van spin-offs vanuit die instellingen dienen deze spin-offs zich te vestigen in Vlaanderen, vaak ver weg van de onderzoekslabo's van waaruit ze zijn ontstaan (bijv. ABLYNX).

1.6. Terugschroeven van de rationalisatiemiddelen

In 2007 start in opdracht van de minister van onderwijs een groep van experts in het hoger onderwijs onder de leiding van Luc Soete een denkoefening inzake rationalisatie en optimalisatie van het hoger onderwijsaanbod.

---

³ Ter illustratie: de campussen van de VUB liggen op het grondgebied van vijf gemeenten: Etterbeek, Elsene en Oudergem (campus Oefenplein), Jette (medische campus) en Sint-Genesius-Rode (campus die ontruimd werd).

Deze oefening leidt tot twee publiek gekend gemaakte rapporten. Deze bevatten duidelijke normen die opleidingen met een knipperlicht aanduiden, evenals duidelijke deadlines voor het opzetten van een rationalisatieplan voor de betrokken opleidingen.

Tot op heden is dit rapport niet verwerkt in een decreet, maar de nieuwe minister blijft verwijzen naar rationalisatie van het hoger onderwijs. Er is zelfs sprake van het schrappen van financiering voor opleidingen met een te laag aantal studenten.

Daarnaast voorziet het financieringsdecreet in een rationalisatiefonds gedurende vijf jaar: telkens 5 miljoen euro in 2008, 2009, 2010 en 2011. De instellingen kunnen een claim uiten ten aanzien van deze gelden door de indiening van rationalisatieplannen die dienen te voldoen aan de criteria en inhoud vooropgesteld door het decreet. De deadline hiertoe is telkens 30 juni.

Ingevolge het rapport Soete en de het Rationalisatiefonds voorzien in het financieringsdecreet gaan verschillende instellingen van start met een rationalisatieproces binnen de eigen instelling, hetzij door samenwerking met externe partners.

In concreto werden nieuwe samenwerkingen opgezet en werd zeer intensief gewerkt aan talrijke dossiers. Deze dossiers werden ingediend op 30 juni 2009 (voor 19 VUB-opleidingen voor een bedrag van ca. 4,2 miljoen euro). Sinds de indiening van de dossiers bij de Vlaamse overheid hebben de verschillende instellingen reeds in belangrijke mate verder gewerkt aan de implementatie van deze plannen. In sommige gevallen wordt reeds gewerkt aan de communicatie naar studenten toe.

Bij de uitwerking van de samenwerking en de opmaak van de dossiers werd bij de instellingen uitgegaan van de ter beschikking zijnde middelen in het Rationalisatiefonds, zonder dewelke essentiële rationalisatieplannen niet kunnen worden uitgevoerd.

Bij de instellingen werd door de overheid de indruk gewekt dat voor deze operatie gelden ter beschikking zouden zijn, terwijl deze heden dreigen geschrapt te worden.

Zo heeft de VUB 13 bachelors en 32 masteropleidingen gerationaliseerd met als gevolg een uitstapregeling voor het administratief en technisch personeel.

1.7. Kosten verbonden aan een samenwerking over de associaties heen.

Samenwerking (o.a. VUB-UGent) leidt tot bijkomende kosten voor:

- vervoer studenten en personeel
- distance learning apparatuur
- overleg
- etc.

1.8. Heroriëntatie van de VLOPHOB-financiering

De VLOPHOB-financiering was initieel bedoeld als compensatie voor de hogere kosten voor de Brusselse onderwijsinstellingen tengevolge van de levensduurte in de hoofdstad en als compensatie voor de additionele financiering en/of facilitering die andere universiteiten vanwege hun stads- en/of provinciebestuur ontvangen.

De nieuwe Brusselminister heeft via zijn kabinet laten weten deze additionele financiering te willen herbekijken en te heroriënteren naar een fonds voor de promotie van Brussel. (Citymarketing).

2 ...MAAR VOORAL OOK TROEVEN!

2.1 Voor het hoger onderwijs

Naast de manifeste handicaps van Brussel voor de instellingen, heeft Brussel ook manifeste troeven.

Studeren in Brussel biedt enorme voordelen, die geen enkele andere stad in Vlaanderen heeft. De hoofdstad biedt als geen ander de nabijheid van politieke en bestuurlijke instanties, wat een troef is voor onder meer studenten politieke wetenschappen, sociologie, ... Daarnaast vormt Brussel de economische motor van het land, wat een uniek gegeven is voor studenten (toegepaste) economie, handelswetenschappen, bedrijfsmanagement, enz. En waar kan je beter talen studeren dan in het meertalige Brussel? Op het vlak van cultuur en musea heeft het een aanbod op internationaal niveau, dat het aanbod van collega-studentensteden ver overstijgt.

De aanwezigheid van de Franstalige zusterinstellingen biedt unieke samenwerkingsmogelijkheden.

De internationale merknaam Brussel of het meertalige, Europese en internationale karakter van de stad zijn even grote opportuniteiten. In Brussel als Europese stad bij uitstek bestaat er voor de instellingen een groot onaangewend potentieel van buitenlandse studenten.

2.2 Voor Vlaanderen, de gemeenschappen en de stad

Tegelijk is de aanwezigheid van een aantrekkelijk en sterk hoger onderwijs in het belang van de overheden.

De Vlaamse overheid – het Brusselbeleid wil expliciet (en terecht) inzetten op het hoger onderwijs vanuit het strategische belang voor de Vlaamse aanwezigheid in de hoofdstad. Net als het leerplichtonderwijs kan het hoger onderwijs in Brussel een hefboomfunctie vervullen voor de Vlaamse aanwezigheid in de stad en het Nederlandstalig- en tweetalige karakter van de stad. Net als cultuur kan het hoger onderwijs bijdragen tot de uitstraling van Brussel als hoofdstad van Vlaanderen en Brussel profileren als het venster op de wereld voor Vlaanderen. Het hoger onderwijs vormt een belangrijke schakel in de bescherming en versterking van de Vlaamse aanwezigheid in de hoofdstad.

Tegelijk is het hoger onderwijs een belangrijke economische medespeler en een belangrijke werkgever en gebruiker van diensten in de stad. De hogescholen en instellingen leiden het personeel op dat de Brusselse arbeidsmarkt zo nodig heeft: meertalig en hoger opgeleid.

Ook op sociaal en cultureel vlak dragen de instellingen bij tot de stedelijke ontwikkeling en de sociale cohesie.

3. VISIE OP STUDEREN IN BRUSSEL

Brussel is in Vlaanderen de meest onderschatte en ondergewaardeerde studentenstad. Nochtans is er aan troeven geen gebrek. Het grote en gereputeerde cultuuraanbod, het gevarieerde stadsleven, de politieke en internationale gremia, het economische leven, de diversiteit van de bevolking en de internationale positie maken van Brussel een bruisende stad. Brussel biedt een uitgelezen omgeving voor studenten om zich naast hun studie ook persoonlijk te ontwikkelen. Werk, cultuur, ontmoeting en ontspanning laten zich als vanzelf combineren in Brussel.

Studeren in Brussel is een stadservaring, het biedt internationale kansen en ideale startmogelijkheden voor de professionele loopbaan en een mogelijkheid voor maatschappelijk engagement. Waaraan het ontbreekt, is een geïntegreerd beleid om de troeven van Brussel uit te spelen o.a. op de internationale studentenmarkt.

4. VOORSTELLEN

Zoals door ons aan de Ministeriële Commissie Optimalisatie en Rationalisatie in het hoger onderwijs (de *Commissie Soete*) aanbevolen, dringen nieuwe beleidsmaatregelen zich op om de aantrekkingskracht en leefbaarheid van de hogescholen en universiteiten in Brussel te versterken:

1. De mogelijkheid tot een gezamenlijke diplomering met een instelling uit de Franse Gemeenschap werd door het minidecreet in het structuurdecreet ingevoegd. Beide Gemeenschappen erkennen een dergelijk diploma. Volgens onze huidige taalregeling is het mogelijk in grote mate Frans aan te bieden in onze Nederlandstalige opleidingen (*de erkenningscommissie aanvaardt momenteel dat de helft van de totale studieomvang minus de masterproef in een andere taal mag worden aangeboden*). Het probleem is echter dat bepaalde decretale bepalingen qua onderwijsorganisatie, studiegeld en financiering een dergelijke samenwerking bemoeilijken en dat de opleidingen bijgevolg problemen ondervinden bij de uitvoering ervan (bv. bij deliberatie, bij het vastleggen van inschrijvingsregelingen, verdeling van financiering, etc.). Het is noodzakelijk om deze knelpunten weg te werken zodat we tot we een situatie kunnen komen waarin het toekennen van één diploma voor eenzelfde programma, georganiseerd in het Nederlands en het Frans en erkend door beide Gemeenschappen, mogelijk wordt.
2. De VUB vraagt een projectfinanciering (conform de subsidiëring van de Transnationale Universiteit Limburg) voor de realisatie van de University of Brussels, een transregionale universiteit i.s.m. de ULB. Hiermee kan ten volle de kaart van de internationalisering worden getrokken door de opportuniteit "Brussel" uit te spelen.
3. Er wordt gepleit voor een afzonderlijk investeringsplan voor de Vlaamse instellingen in Brussel. De grondprijzen en de bouwomstandigheden in Brussel zijn niet vergelijkbaar met andere regio's in Vlaanderen. Ook de relatie met de gemeentelijke of gewestelijke overheid is van een totaal andere aard. De investeringen moeten ook gericht worden op de vlotte bereikbaarheid van de campussen door studenten die gebruik maken van openbaar vervoer.
4. Een Brusselnorm moet worden gehanteerd bij de financiering van de opleidingen, maar vooral ook bij het Vlaamse beleid inzake rationalisatie en programmatie, bv. door de Brusselse opleidingen die onder de norm vallen te financieren "alsof de minimale norm bereikt werd". Een andere optie is een sui generis-financiering buiten het financieringsdecreet om voor de Brusselse universiteiten en hogescholen. In afwachting dient de VUB een bijkomende financiering te krijgen in 2011 en 2012 om de verevening te garanderen, (per begrotingsjaar 1 miljoen euro).
5. De huidige zgn. unieke opleidingen in Brussel moeten dat statuut kunnen behouden. Dat houdt in dat die opleidingen in de toekomst geen Vlaamse concurrentie krijgen, tenzij de Brusselse studentenaantallen dat toelaten.
6. Mobiliteit: De VUB is de enige hogeronderwijsinstelling die geen toelage krijgt voor de mobiliteitskost van haar personeel. Dit betekent dat jaarlijks ca. 1,5 miljoen euro uit de VUB-werkingsmiddelen moeten worden aangewend om de mobiliteit van haar personeel te ondersteunen en dit terwijl de VUB procentueel het grootste aantal pendelaars heeft. Daarenboven wordt de VUB geconfronteerd met ongunstige dienstregelingen voor de treinverbindingen. Zo werden de rechtstreekse verbindingen vanuit Oostende/Gent, Dendermonde en Leuven naar Etterbeek afgeschaft. Dit is een kaakslag voor de vele

personeelsleden en studenten die de verplaatsing naar de VUB-campus per trein maken. Ook het feit dat er nog steeds geen sneltram is naar het UZ Brussel, is een competitief nadeel.

7. Een gegarandeerde basisfinanciering voor de opleiding Geneeskunde ten einde haar verplichtingen/inzet in het UZ Brussel te kunnen garanderen, gecombineerd met onderling af te spreken opleidingsquota.
8. De Brussels universiteiten pleiten om de taalregeling in het hoger onderwijs te versoepelen. In de masteropleidingen moet het mogelijk worden om een andere taal als voertaal te hanteren, op voorwaarde dat er steeds één opleiding in het Nederlands in Vlaanderen wordt aangeboden.
9. Behoud van de 2 miljoen euro als additionele financiering i.p.v. gemeentelijke/provinciale ondersteuning in andere steden/provincies (VLOPHOB)